

Председнику ВКС
Управном одбору ВКС
Стручном одбору ВКС

НАЦРТ СТАВА WVA О ОДГОВОРНОЈ ПРИМЕНИ АНТИМИКРОБНИХ СРЕДСТАВА

ПОЗАДИНА:

Овај докуменат представља скуп принципа који управљају одговорном применом антимикробних средстава код животиња. Остали термини који се користе за ове принципе укључују разумну и одговарајућу примену. Ови принципи могу да формирају стуб и водич у разради специфичнијих упутстава.

Расположивост и употреба мноштва антимикробних средстава је од суштинског значаја у обезбеђивању здравља и добробити животиња. Међутим, постоји ризик да употреба антимикробних средстава код животиња резултира у резистенцији микроба према овим средствима, са негативним утицајем по здравље животиња и јавно здравље. Због тога, расположивост и употреба ових средстава код животиња мора бити уравнотежена да би се постигло добро здравље животиња и јавно здравље. Професија ветеринарске медицине је одговорна за очување и једног и другог и због тога Светска ветеринарска асоцијација тежи да заштити оба: и здравље животиња и јавно здравље.

Одлуке о управљању ризицима антимикробијалне резистенције морају бити базиране на анализи ризика (процена ризика, комуникација и управљање ризиком). Имајући у виду важност антимикробних средстава за оба здравља, анализа мора да обухвати и ризике, као и корист коју од њихове примене код животиња имају здравље и добробит животиња и јавно здравље. Различите земље и региони су одабрали разноврсне акције менаџмента ризика, базиране на анализи ризика, услед разлика у нивоу толеранције ризика или у томе да ли је нагласак на ризицима или користи у односу на јавно здравље. Неке земље и региони су забраниле употребу антимикробних средстава за убрзање прираста/ефикасност хранива, док су друге земље одбиле да учине исто.

Анализа ризика не може бити уопштена у процени широких категорија као што су разлози за употребу, тј. лечење, превенција или контрола болести, или пак стимулација прираста. Уместо тога, треба размотрити појединости, попут врсте антимикробних средстава, способности да изазове резистенцију, учесталости употребе, метода примене и важности у ветеринарској и хуманој медицини.

Доле наведени **Глобални основни принципи** концентришу се на употребу, а не на мере Владе као што су лиценцирање и контрола. Међутим, Светска ветеринарска асоцијација:

- Подржава да свака земља појединачно треба да има одговарајући регулаторни систем за лиценцирање и контролу ветеринарских лекова у опште, посебно антимикробних средстава.
- Инсистира да антимикробна средства треба да се користе само у складу са законима и прописима сваке земље.
- Инсистира да антимикробна средства треба да буду кориштена само уз укљученост ветеринара.
- Препоручује да фалсификовани и нерегистровани лекови не би смели бити кориштени и да се против такве употребе треба борити.
- Наглашава да, када је одлука о употреби антимикробног средства донешена, ветеринар треба да тежи да оптимизира ефикасност и минимизира развој резистенције, у циљу заштите јавног здравља и здравља животиња.

ПОТРЕБНО ЈЕ УЗЕТИ У ОБЗИР ДА:

- ✓ Је заштита здравља животиња кроз превенцију или ублажавање стања која изазивају патњу суштински део добробити животиња.
- ✓ Дobar статус добробити помаже животињи да одржи своју природну отпорност према болести.
- ✓ Спречавање, контрола и лечење болести животиња су неопходан део успешног гајења животиња.
- ✓ Успешно гајење животиња такође зависи и од доброг ветеринарског управљања.
- ✓ Добро здравље и добробит животиња увек започињу са добром негом и менаџментом; минимизирањем изложености неповољним условима средине; обезбеђивањем довољног простора, чисте воде и одговарајуће исхране; ограничавањем стреса.
- ✓ Да би се постигло оптимално здравље и добробит животиња, од суштинског значаја су адекватан мониторинг, надзор и превентивне медицинске мере, као и

отворена комуникација између држалаца животиња, ветеринарских асистената, техничара и ветеринара.

- ✓ Рутинска или системска употреба лекова ради компензације лоших хигијенских услова, лоше праксе управљања, или да би се маскирали знаци бола и дистреса не смеју бити дозвољени.
- ✓ Одговорна употреба антимикробних средстава од стране ветеринара игра значајну улогу у заштити јавног здравља.
- ✓ Ветеринари имају кључну улогу у решавању проблема антимикробне резистенције. С тога, ветеринари морају да буду укључени у доношење одлука о употреби антимикробних средстава, као и у повезаним политичким и регулаторним одлукама.

ГЛОБАЛНИ ОСНОВНИ ПРИНЦИПИ:

- 1. У случају болести, животиње мора да прегледа ветеринар, који треба да успостави дијагнозу и ефикасан план лечења.** Када дође до одлуке да се примене антимикробна средства, ветеринари треба да теже да оптимизирају терапеутску ефикасност и минимизирају отпорност микроорганизама, у циљу заштите јавног здравља и здравља животиња.
- 2. Антимикробна средства која се употребљавају терапијски су алати менаџмента здравља, који су одобрени да унапреде добру ветеринарску праксу са сврхом:**
 - а. спречавања болести
 - б. контроле болести
 - ц. лечења болести.

Додатно, неке земље могу одобрити одређена антимикробна средства за употребу код фармских производних животиња у циљу стимулације прираста и ефикасности хранива. Антимикробна средства могу да спрече или држе болест под контролом и на тај начин побољшају производњу. Међутим, као и свака употреба антимикробних средстава, овакво кориштење треба подвргнути анализи ризика, укључујући процену корисности за здравље животиња и људи, да би се одредило да ли су потребне мере управљања ризицима и, ако су потребне, које су одговарајуће опције, нпр. ветеринарски надзор.

3. Кодекс добре ветеринарске праксе, програми обезбеђења квалитета, контрола здравља стада и програми надзора, као и програми едукације треба да промовишу одговорну употребу антимикробних средстава.

4. Антимикробна средства треба да се примењују само уз знање ветеринара. Редовна, непосредна укљученост ветеринара је суштинска да би се дао информисани савет који се тиче одговорне употребе антимикробних средстава.

5. Распољивост ефикасних антимикробних средстава треба да се базира на анализи ризика, која има у виду Листу ОИЕ Антимикробних средстава од значаја за ветеринарску медицину.

Распољивост одговарајућих алата за спречавање, контролу и лечење болести, који укључују и антимикробна средства, је неопходна да би ветеринари били у стању да ублаже бол и патњу животиња. Непрекидна употреба безбедних, ефикасних антимикробних средстава у ветеринарској медицини је критична компонента, како за испоруку безбедне хране, тако и за оптимално здравље и добробит животиња.

Међународни комитет ОИЕ је једногласно усвојио Листу антимикробних средстава од значаја за ветеринарску медицину, маја 2007. Она су класификована на основу значаја као средства од критичне важности, високе важности или обичне важности. Анализе ризика треба да узимају у обзир ову листу, као и листу антимикробних средстава за људску употребу, коју је донела Светска здравствена организација.

6. Терапијска антимикробна средства треба употребљавати када је познато, или се основано сумња да је присутан инфективни агенс који је осетљив на терапију. Одговорност ветеринара је да изабере одговарајући антимикробни производ, базирајући се на својој информисаној, стручној процени, водећи рачуна о равнотежи ризика и користи по људе и животиње.

Ветеринар треба да прописно цени ризике по јавно здравље, када користи ветеринарске лекове. Нарочито код антимикробних средстава, ветеринар треба пажљиво да размотри потенцијално снижавање осетљивости микроорганизама на антимикробна средства, код зоонотских и потенцијално зоонотских бактерија и циљних патогена у животиња, као и о резидуама од токсиколошког и микробиолошког значаја. У исто време треба водити рачуна о користи, попут унапређења здравља и добробити животиња, осигурања безбедне, целовите и приступачне хране од здравих животиња, уз смањење излагања људи бактеријама анималног порекла.

7. Када су антимикробна средства неопходна у терапији, кад год је могуће треба извршити бактериолошку дијагнозу, биограм/антибиограм и укључити их у информисано клиничко расуђивање.

У лечењу болести, осетљивост каузалног организма према антимикробним средствима треба утврдити пре почетка терапије. Код избијања болести које укључују високу стопу морталитета, или где су знаци брзог ширења међу животињама у контакту, лечење може отпочети по постављању клиничке дијагнозе. Чак и тако, треба одредити биограм/антибиограм где год је могуће, па у случају неефикасне почетне терапије, извршити промену терапијског режима, у складу са налазима. Осетљивост на антимикробна средства треба током времена пратити и такав надзор укључити у клиничко расуђивање.

8. Инструкције приложене уз лекове треба пажљиво пратити и обратити дужну пажњу на индикације и контраиндикације за врсте и болести, режим дозирања, период каренце, упутства за складиштење и рок истека производа.

Употреба лекова ван оквира приложеног упутства треба да буде само изузетна и, као код употребе свих антимикробних средстава, под стручном одговорношћу ветеринара, уз пажљиво образложење, написани рецепт и дата упутства, у складу са законском регулативом. Где год постоје системи регулативе, ветеринари треба да их следе у својој земљи.

9. Антимикробна средства у терапији треба користити док год је потребно, уз најкраћи период дозирања и уз одговарајући режим дозирања.

Режим дозирања: од суштинске је важности да се антимикробна средства администрирају према препорученом режиму. Ово смањује могућност терапијског неуспеха, искориштава у потпуности потенцијал ефикасности производа и у сагласности је са периодом излучивања. Свака класа антимикробних средстава има своја јединствена фармакодинамска својства, која се у целости изражавају када се примењује препоручени режим дозирања.

Толико дуго, колико је неопходно: недовољна дужина трајања примене лека може довести до погоршања инфекције. То може довести до повећане вероватноће стварања микроорганизама са смањеном осетљивошћу на антимикробне лекове.

Што краће је могуће: Ограничавање употребе лека само на период неопходан за терапијско дејство смањује период изложености бактеријске популације антимикробном средству. Неповољни ефекти по преживљавање коменсалне микрофлоре се смањују, а медицински утицај преосталих патогена се ограничава. Теоретски гледано, употребу антимикробних средстава треба обуставити чим сопствени одбрамбени систем животиње може сам да контролише инфекцију.

10. Треба водити евиденцију о примени свих антимикробних средстава

Вођење евиденције (којим путем, како и ко) треба да буде у складу са законском регулативом. Међутим, да би се обезбедила компатибилност забележених података, потребна је хармонизација принципа и форме евидентирања.

11. Координисани мониторинг и надзор осетљивости треба спроводити, а резултати треба да се врате ветеринару који је преписао лек, као и оном који врши надзор и свим значајним странкама.

Мониторинг и надзор треба да циљају микроорганизме који имају зачак у ветеринарској медицини и у јавном здрављу. Подаци из дијагностичких лабораторија (са прикупљањем узорака патогених врста) имају природну пристрасност ка већем проценту резистентних сојева, него узорци узети пре третмана. Због тога, узорке треба узимати насумично са фарми, клиника или хранива, да би се истражила преваленца и инциденца резистенције код ветеринарских патогена, зоонотских патогена и микроорганизама „стражара“.

Податке треба што пре доставити ветеринару који је преписао лек и који врши надзор, као и осталим важним странкама, што ће омогућити модификацију употребе антимикробних средстава у циљу уравнотежења корисности и ризика. Доступност података варира од програма до програма и треба унапред да се одреди.

12. Ефикасне, научно доказане алтернативе антимикробним средствима, као и нове антимикробне опције су потребне као важан део добре произвођачке праксе.

Међу потребама за истраживање, сугерисано је да се уђе у развој ефикасних алтернатива употреби антимикробних средстава (вакцине, пробиотици, принципи и производи компетитивног искључивања, исхрана и нове здравствене технологије и стратегије, укључујући и унапређени менаџмент стада) и да се процени утицај који ова алтернативна средства могу да имају на селекцију резистенције. У међувремену, истраживање нових антимикробних опција и даље траје.

WVA жели да се одржи ефикасност антимикробних лекова за лечење оболелих животиња и људи. У исто време, схвата да треба развијати нове типове лекова, пошто ефикасност постојећих може бити ограничена. WVA треба да заузме место у сваком телу које одређује ставове у вези ове области.

Напомена: појам антимикробна средства покрива производе који се животињама дају перорално или парентерално тј. антибиотике (произведене ферментацијом живих микроорганизама) али такође и хемијски синтетизована једињења са антибиотском

активношћу као што су сулфонамиди и квинолони; не укључује средства за дезинфекцију и санитацију.

Припремили: Dr. Tjeerd JORNA, Председник WVA и Dr. Lyle Vogel, члан Савета WVA.

Превео: Зоран Катринка, dr.vet.med., PhD, представник ВКС у WVA, Август 2011